

FI lausuntopyyntö VV

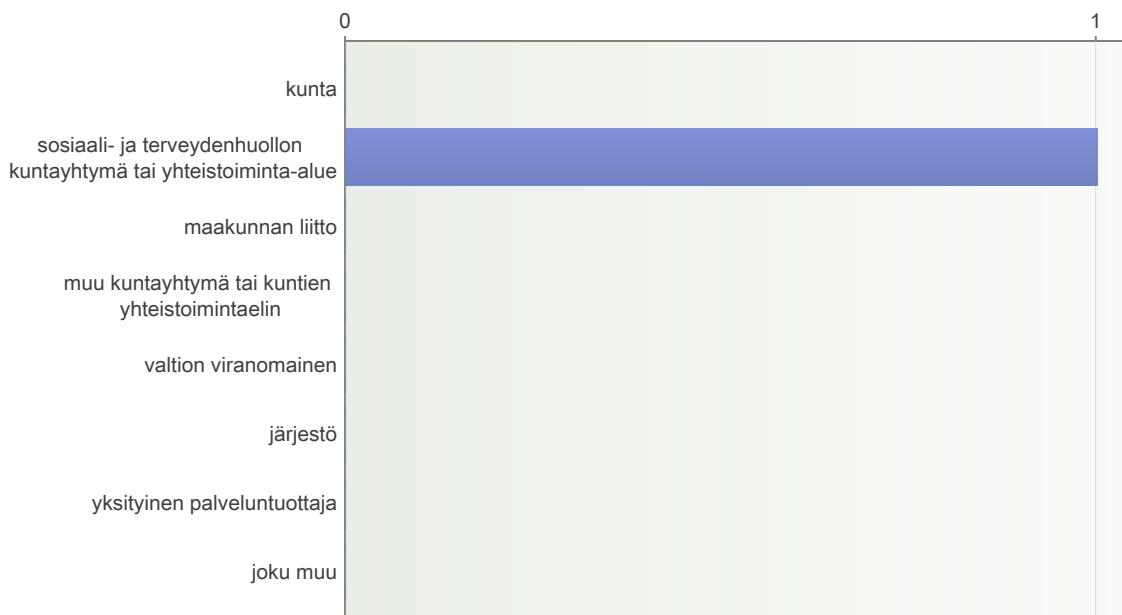
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	Leena Setälä	leena.setala@tyks.fi	7.3. ja 28.3.2017	sairaanhoitopiirin hallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

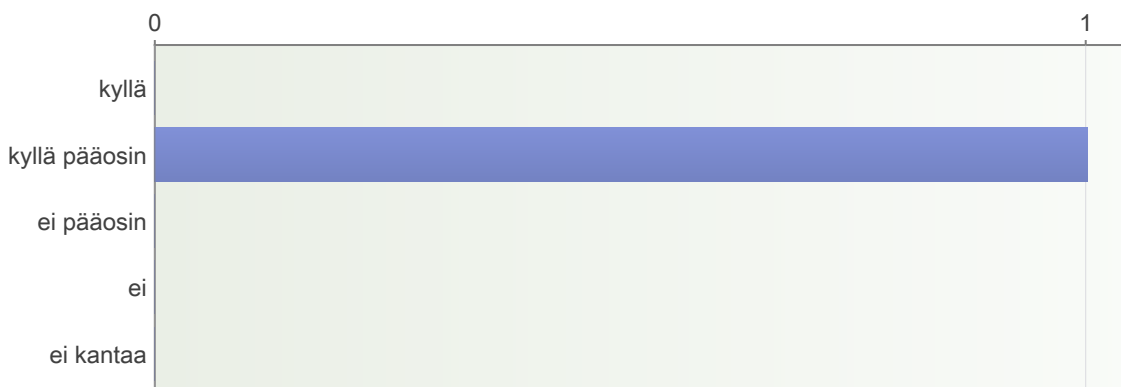
Vastaajien määrä: 1

- Väestön nykyiset terveyden ja hyvinvoinnin erot johtuvat monesta muusta tekijästä kuin palvelujen saatavuudesta. Paras palvelujen saatavuus on työterveyshuollon piirissä olevilla, joten siltä osin kun valinnanvapaus parantaa palvelujen saatavuutta muille väestöryhmille, yhdenvertaisuus paranee. Sen sijaan lakiluonnos ei turvaa kaikille samanveroista mahdollisuutta valita usean palvelutuottajan väliltä, sillä palvelutuottajat voivat sijoittaa toimiyksikkönsä markkinaehtoisesti väestökeskittymäalueille, jolloin harvaan asutulla seudulla valinnanvapaus voi jäädä vaihtoehtojen puutteessa toteutumatta. Valinnanvapausmalli ei tältä osin ohjaa palvelutuotantoa.

Toisaalta voidaan todeta, että mikäli sote-uudistuksessa onnistutaan yhdenmukaistamaan palvelujen sisältöä ja hoitoidiakaatioita ja maakunnan asettamien laatuvaatimusten ja insenttiivien käytöllä edellyttämään kaikilta palvelutuottajilta parhaita näyttöön perustuvia käytäntöjä, on mahdollista kaventaa nykyistä alueellista eriarvoisuutta, joka syntyy erilaisista hoitokäytännöistä. Tällä olisi saavutettavissa myös merkittäviä taloudellisia ja laadullisia hyötyjä. Tosiasiallisesti palvelujen yhdenmukaisuuden varmistaminen tulee olemaan syntyvässä monituottajamallissa vaativaa ja edellyttävän palvelujen järjestäjältä monipuolista sopimusohjauksen osaamista.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

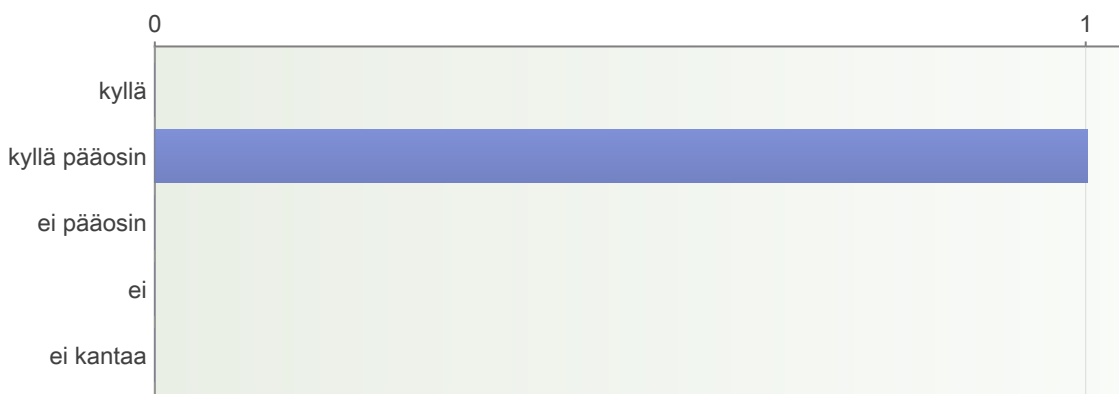
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Monilta osin kyllä, sillä valinnanvapauden monet muodot ja valinnan tekemiseksi tarjottava neuvonta parantaa valinnanvapautta nykytilanteeseen verrattuna. Mikäli uudistus johtaa pienimuotoisen palvelutarjonnan hyödyntämiseen, saattaa asiakas saada joitain lääkäri-, hoitaja- tai terapeuttipalveluja myös arvostettuna lähipalveluna. Suoran valinnan palvelut, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti avaavat asiakkaalle mahdollisuuden hyödyntää olemassa olevia ja syntyviä yksityisiä palveluja julkisten rinnalla. Palvelutuottajien yhdenmukaiset laatuvaatimukset edistävät sitä, että asiakkaan oma valinta ei johtaisi hänelle haitalliseen toimintaan.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

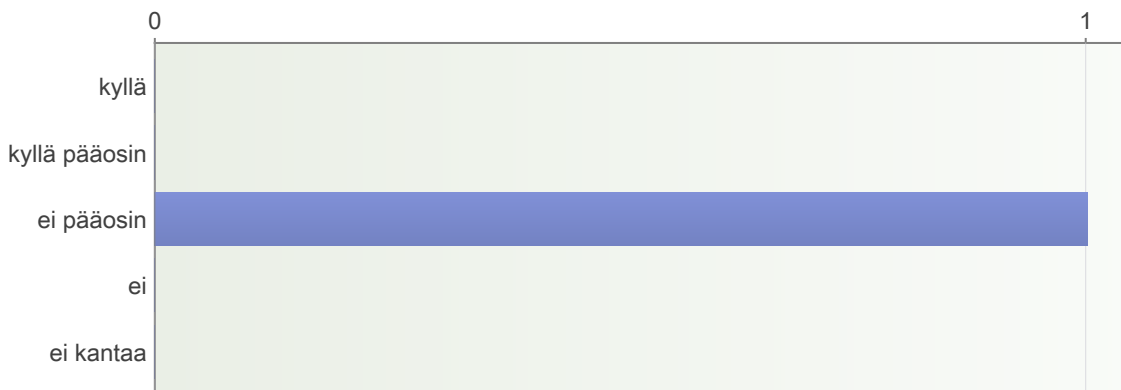
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä, jopa lähipalveluna, mikäli markkinat kehittyvät suotuisasti. Toisaalta valinnanvapausmalli nykyisessä muodossaan ei turvaa lähipalvelujen syntymistä yhdenvertaisesti koko maan alueella. Mallin monimutkaisuus edellyttää, että asiakkaalla on saatavilla riittävästi neuvontapalveluita.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmallin myötä syntyvä monituottajasysteemi johtaa siihen, että asiakkaan tarvitsemat palvelut tuotetaan useiden palvelutuottajien toimesta, jopa suuremmassa määrin kuin nyt. Tämä asettaa haasteen maakunnan liikelaitoksen yhteensovittamistyölle. Avoimeksi jää tässä vaiheessa se, millä keinoin yhteensovittaminen käytännössä toteutuu, millä resursseilla, osaamisella ja insentiveillä. Eri palvelutuottajilta edellytetään sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin kunkin asiakkaan kohdalla, ja tämä tulee edellyttämään muunkinlaista tietojen hallintaa kuin mitä nykyisillä tietojärjestelmillä voidaan toteuttaa. Kanta-ratkaisuun pohjautuva tiedonkulkumalli ei tule olemaan riittävä keino sovittaa asiakkaan laaja-alaisia palvelutarpeita yhteen.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

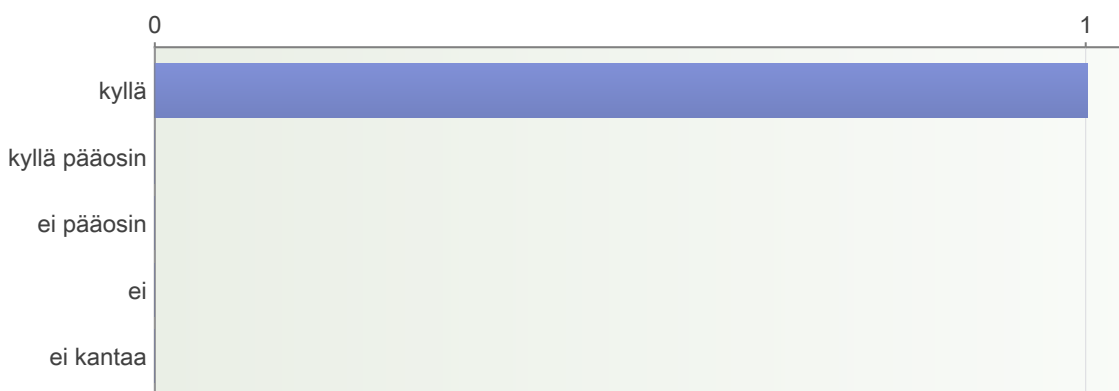
- Valinnanvapauden lisääminen ei uskottavalla tavalla lisää kykyä hillitä kustannusten kasvua. Todennäköistä on, että mikäli hoitoon pääsy paranee, peruspalvelujen käyttö lisääntyy. Tällä hetkellä omalla rahoituksella yksityisiä palveluja käyttävät asiakkaat pyrkivät uudistuksen toteutuessa siirtymään palveluissaan maakunnan rahoituksen piiriin. Tutkimusten ja hoitojen määrä lisääntyy nykyisestä jonotuksesta johtuvien pullonkaulojen poistuessa, joten siitä seuraa lisää kustannuksia. Tehokkuus ja tuottavuus eivät synny yksinomaan siitä, että ollaan markkinoilla ja kilpaillaan muiden toimijoiden kanssa.

On tarkoituksenmukaista vahvistaa perustasoa siten, että potilasta ei tarvitse perusteetta siirtää vaativan tason hoitoon. Tällä tavoin voidaan ehkäistä kustannusten syntymistä liikelaitoksen puolella. Toisaalta maakunnalle syntyy uusia kustannuksia eri palvelutuottajien valvonnasta ja palvelujen yhteensovittamisesta. Myös julkisen palvelutuotannon hajauttaminen liikelaitokseen ja sote-yhtiöön voi heikentää nykyisen palvelutuotannon tehokkuutta, esimerkiksi tilojen ja laitteiden käyttöasteen heiketessä, kun palvelutuotantoa siirretään pois nykyisiltä toimijoilta.

Mikäli uudistus johtaa vaativan ja kalliin erikoissairaanhoidon keskittämiseen, hoitolinjoiden yhdenmukaistamiseen ja näihin liittyvien resurssien käytön tehostamiseen, on mahdollista samalla lisätä hoidon vaikuttavuutta merkittävästi ja samalla hillitä erikoissairaanhoidon kustannuksia. Potilaan valinnan vapaus saattaa osaltaan vaikuttaa palvelutuottajiin niin, että hoitokäytäntöjen näyttöön perustuva yhdenmukaistaminen ei etene, jolloin tästä täytyy huolehtia muilla keinoin kuten rahoituksella. Hoitolinjoiden yhdenmukaistaminen edellyttää lainsäädännön lisäksi maakunnan ohjausta palvelutuottajille, seurantaa ja kansallisiin rekistereihin tai vastaaviin vertaisarviointianalyyseihin osallistumista.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

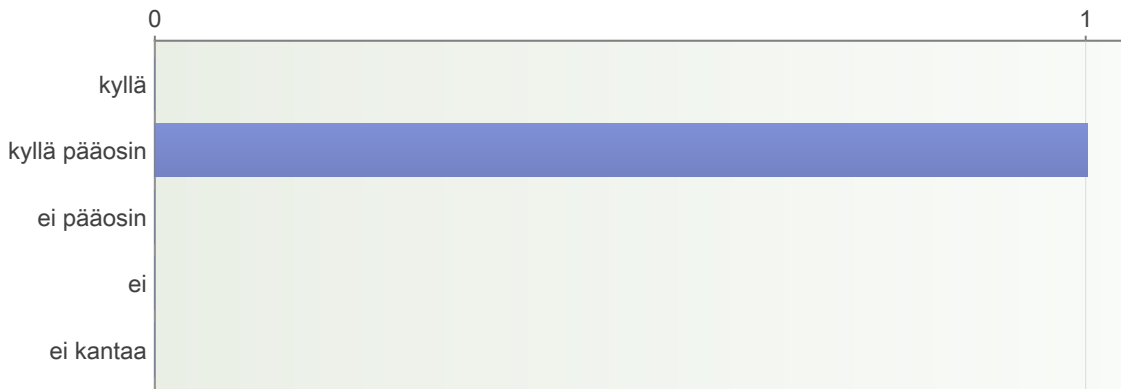
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Demokratia toteutuu riittävällä tavalla. Yksittäisen ihmisen vaikutusvalta vähenee äänestysalueen koon kasvaessa, mutta alueellinen eriarvoisuus vähenee. Asiakkaan valta omaa hoitoaan koskevissa valinnoissa kasvaa ja uudistuksessa edellytetään asiakkaiden ja kansalaisten kuulemista palvelutuotannossa ja sen järjestämisessä.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

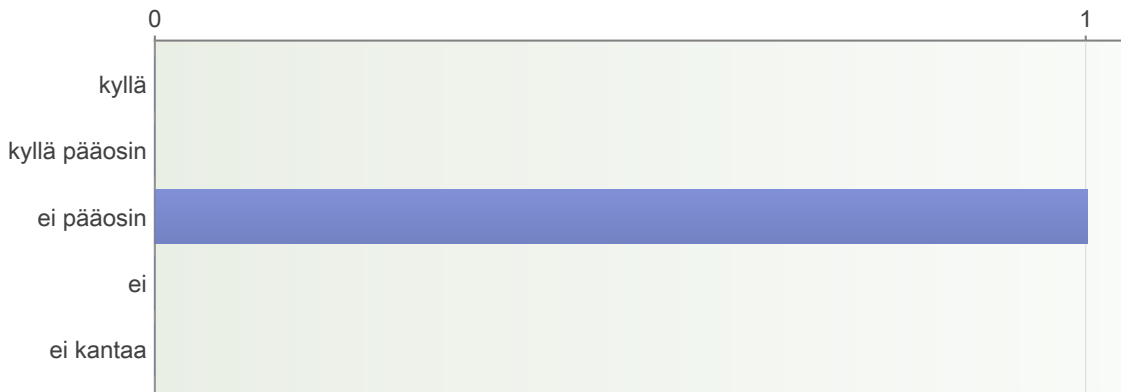
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus haastaa nykyiset toimijat mutta ei pelkästään tavalla, joka johtaisi kustannusten hallintaan. Uusien palveluinnovaatioiden käyttöönotto edellyttää myös siihen osoitettavaa investointeja ja rahoitusta. Kehittämisen ja innovaatiotoiminta liikelaitoksessa täytyy turvata. Kapitaatorahoitusmalli tulee osaltaan ohjaamaan siihen, että kustannustehokkaimmat toimintamallit leviävät käyttöön muita laajemmin.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvakuista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

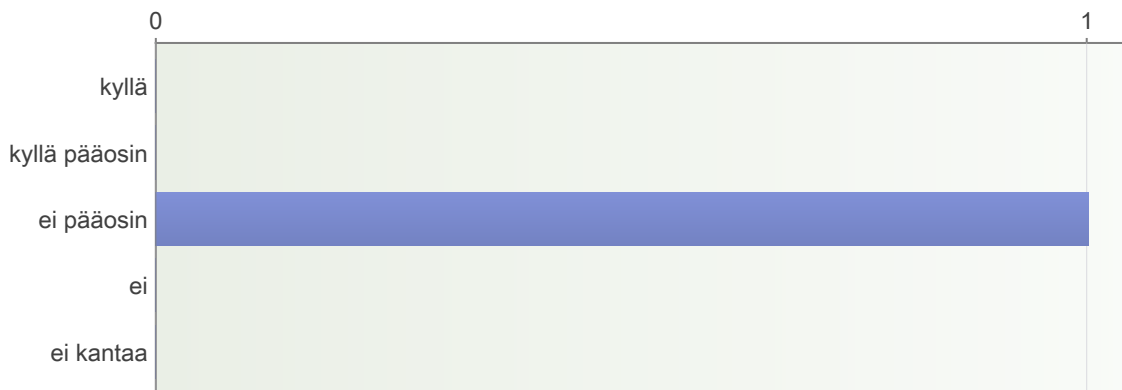
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos ja se perustelutekstit eivät ota kantaa riittävällä tarkkuudella siihen, mitä palveluita tulisi järjestää liikelaitoksessa ja mitä yhtiössä. Esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvoloiden asemaan lakiluonnos ei ota kantaa. Palvelujen aiheiden kuvaukset ovat epämääräisiä, koska käytetään sellaisia termejä kuten "yleiset oireet", "yleiset sairaudet" ja "tavanomaiset pitkäaikaissairaudet". Siltä osin kun lakiluonnos ottaa kantaa palvelujen tuottamistapaan, perustelut palvelujen jakamisesta sote-keskuspalveluihin ja sen ulkopuolisiin (liikelaitos)palveluihin jäävät puuttumaan tai kiistanalaisiksi.

Perusteluteksteissä esitetty kuvaus "peruspalvelujen vahvistamisesta" lisäämällä sinne mittavasti erikoislääkäripalveluita on jätetty arvioimatta siltä osin, millaiset vaikutukset liikelaitoksen sairaalapalveluille olisi tuollaisesta siirrosta. Mikäli halutaan siirtää laajoja hoitokokonaisuuksia suoran valinnan tai muun valinnanvapauden pariin, tulisi ensin analysoida erikoisalakohteisesti, minkälaisia hyötyjä tai haittoja tästä voi seurata. Perustason vahvistaminen saattaa heikentää vaativan tason toimintakykyä, sillä ensin mainittuun ei ole saatavilla erillistä ammattilaisreserviä. Mikäli uudistuksen ensisijaisena tavoitteena pidetään hoidon saatavuutta, suoran valinnan piiriin kannattaa rajata ensikäynnit ja yksinkertaiset tutkimukset, jolloin sen jälkeiset tutkimuksen ja hoidon vaiheet jäävät suoran valinnan ulkopuolelle, joskin edelleen osin valinnanvapauden piiriin esim. asiakassetelillä tuotettavaksi.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei turvaa, sillä maakunta ei voi ohjata maksusetelipalvelutuottajia esim. laatuvaatimuksilla.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

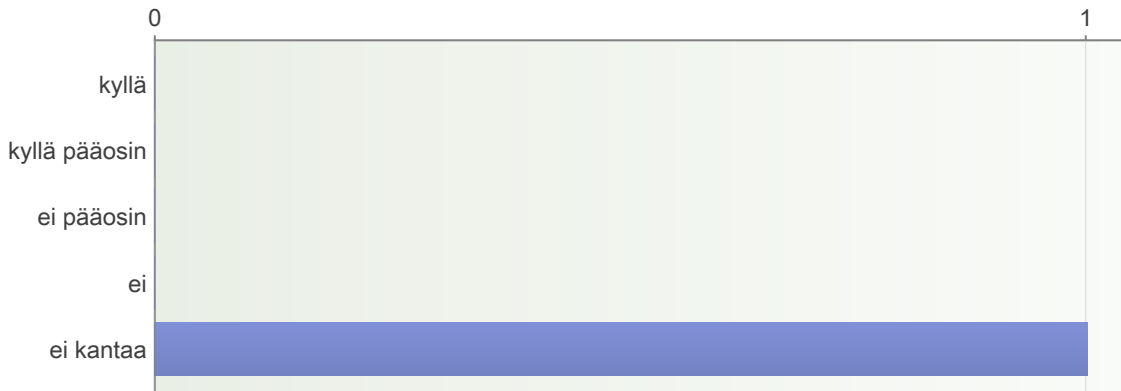

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

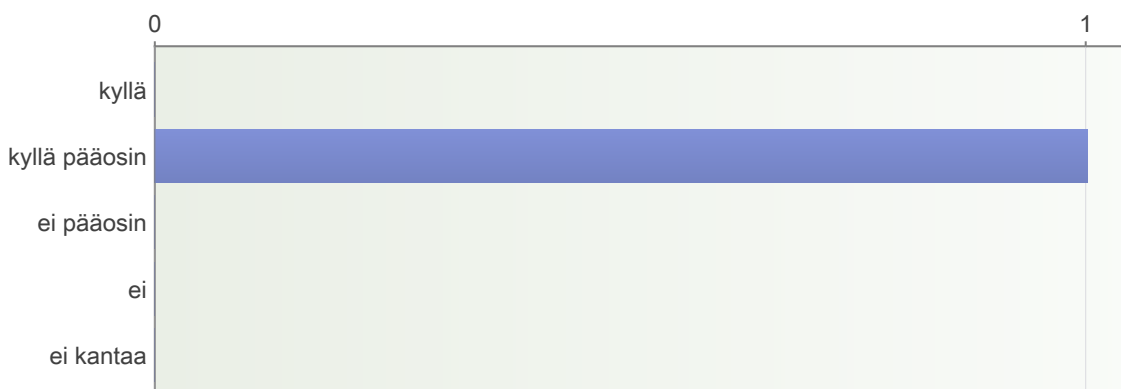

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

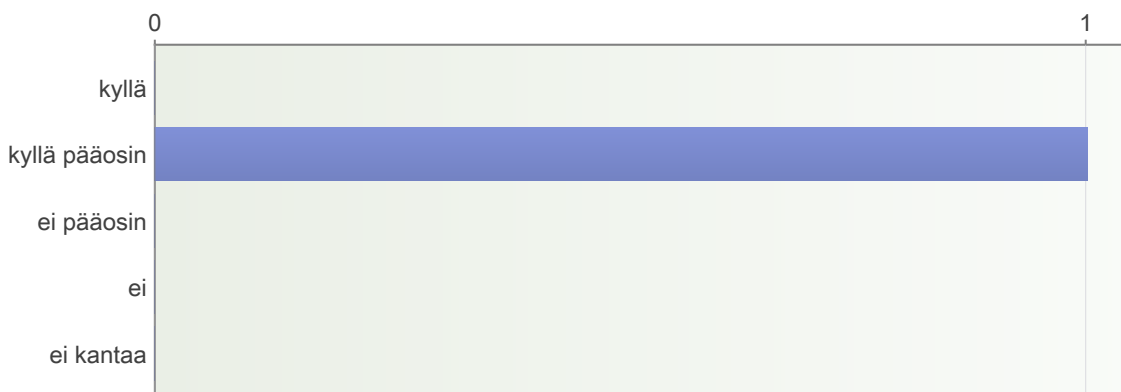
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapautta voidaan tällä tavoin toteuttaa silloin, jos palvelu on asiakkaan saavutettavissa maantieteellisesti.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

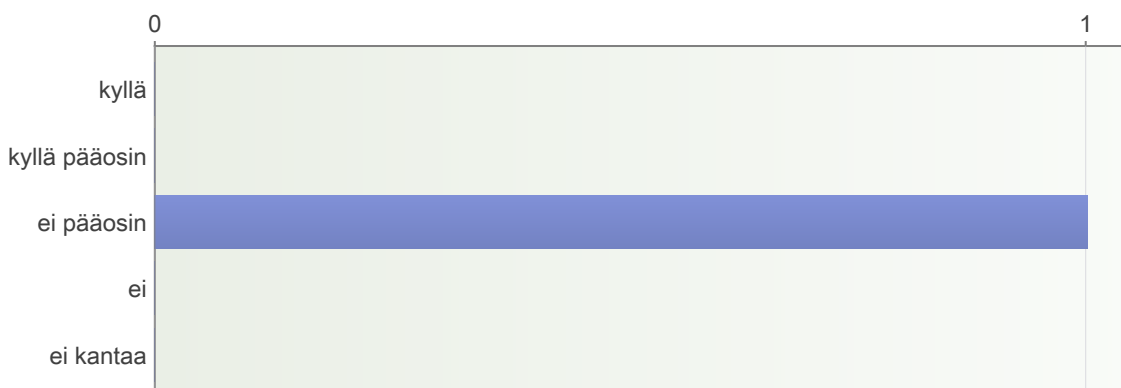
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan valinnanvapautta on tuettava silloin kun se on sote-uudistuksen tavoitteet huomioiden tarkoituksenmukaista.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

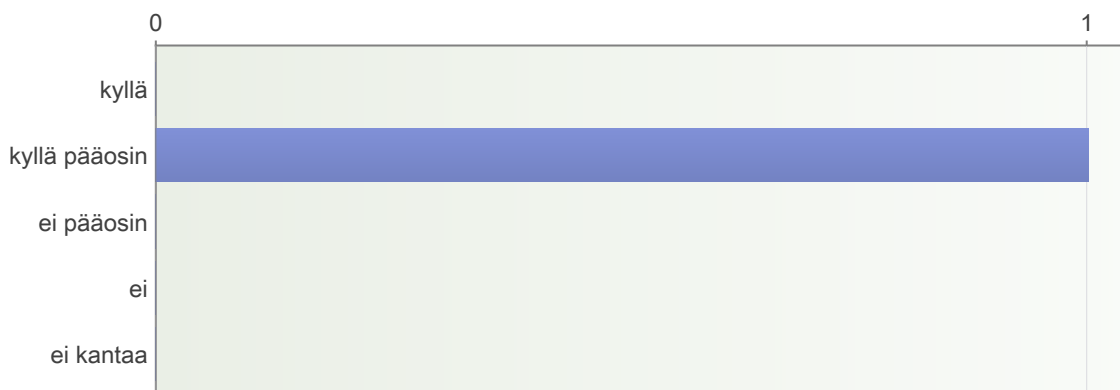
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan tulee toiminnassaan vastata sote-uudistuksen tavoitteisiin kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Valinnanvapaus, asiakasseteli mukaan lukien, lisää maakuntien hallinnollista työtä, joka liittyy palvelutuottajien valintaan, ohjaukseen ja valvontaan, siten myös kustannukset lisääntyvät. Asiakasseteliä koskevan pykälän perustelutekstissä mainitaan, että liikelaitoksen tietyt erityispalvelut on vähintään 15 % osalta siirrettävä asiakassetelin turvin valinnanvapauden piiriin. Missään ei ole kuitenkaan avattu sitä, mitkä palvelut ovat kyseessä ja mistä syystä, miksi juuri tällä volyyymillä. Edelleenkin jää epäselväksi, miten kyseinen 15 % lasketaan ja millaista toiminnan volyyymiä asiakasmäärinä tai euromääräisesti se tarkoittaisi siirrettäväksi pois liikelaitoksen omasta tuotannosta. Epämääräisyys tässä kohdassa aiheuttaa sellaisten skenaarioiden syntyä, joissa nähdään vaativan erikoissairaanhoidon palvelukyvyyn ja tehokkuuden heikentyvän palvelujen pirstoitussa eri tuotantomalleihin. Lakiesityksessä on ehdottomasti esitettävä, mitä tässä tarkoitetaan, ja lakiesityksen vaikuttavuusarvioinnissa kiinnitettävä huomiota tällaisen vaatimuksen toteuttamisen seurauksiin.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

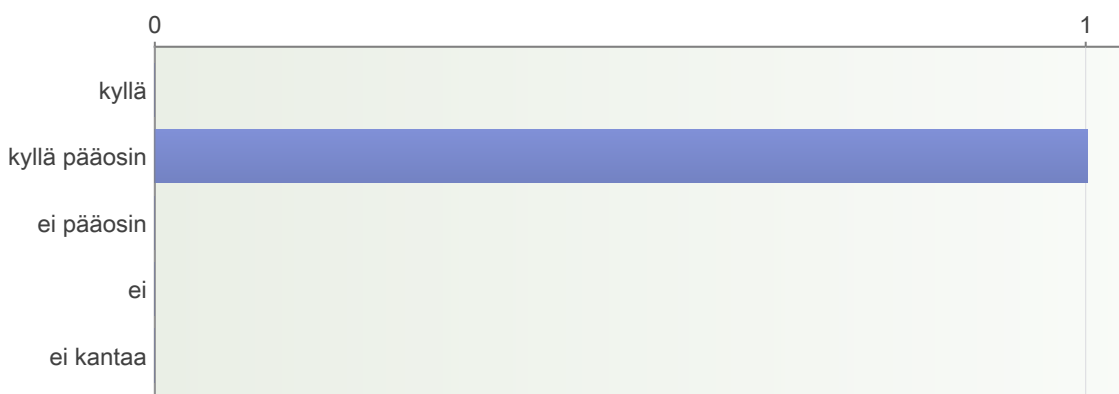
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä kohdassa lainsäätäjän on tarkkaan punnittava, mitä arvoja esityksellä haetaan: yksilön oikeutta valita vaativia palveluja muulta palveluntuottajalta kuin oman maakunnan liikelaitokselta vai maakunnan oikeutta/velvollisuutta järjestää vaativien palvelujen tuotanto tehokkaasti ja kustannuksia hillitsevästi. Lakiluonnoksen epämääräisyys tässä kohdassa sallii sellaisen käsityksen syntyvän, että samanaikaisesti voi olla vaikeaa saavuttaa molemmat tavoitteet.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

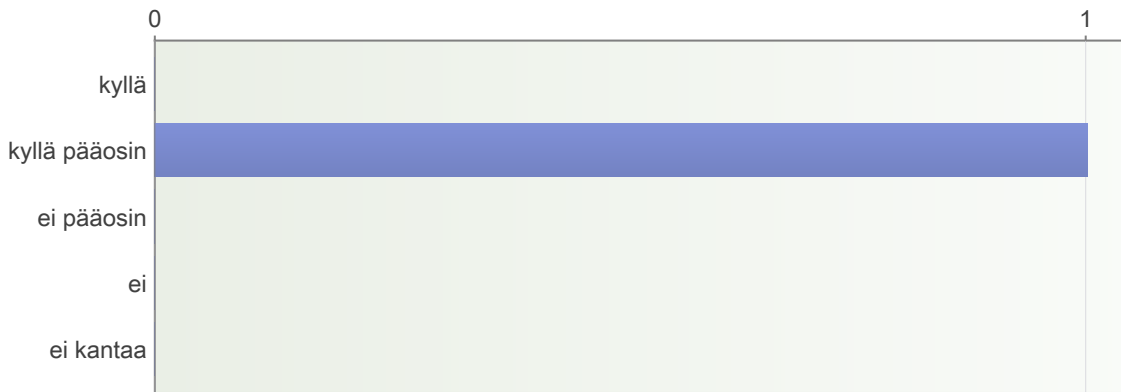
Vastaajien määrä: 1

- Säädos turvaa kyllä valinnanvapauden, mikäli sen piirissä tulee olemaan riittävästi valinnan kohteita, jotka ovat riittävän laadukkaita ja turvallisia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

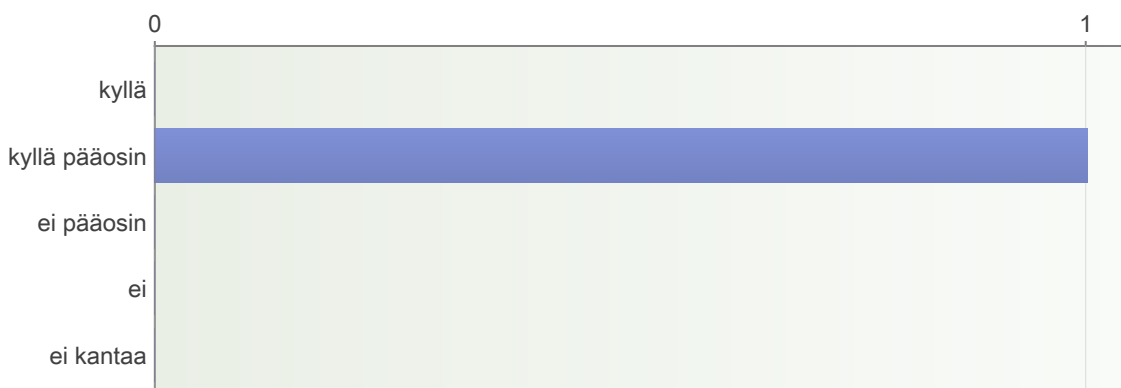
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On selvää, että palvelutuotannon hajautuessa asiakkaat tarvitsevat enemmän tukea valinnanvapautta koskevaan päätöksentekoonsa. Neuvonnan tulee olla ammattitaitoista ja neutraalia. Tuen järjestäminen kasvattaa palvelujärjestelmän kustannuksia. Samanaikaisesti tulee investoida palvelutuottajien kykyyn raportoida palvelun laatua ja tuloksia, jotta esim. erikoissairaanhoidossa palvelutuottajan valinta perustuisi mitattuihin hoitotuloksiin. Tällä hetkellä luotettavaa tietoa hoidon laadusta on julkisesti saatavilla erittäin rajoitetusti. On suuri riski että organisaatioissa olemassa olevaa tulostietoa analysoidaan julkisuudessa väärin tai tulkitaan tuntematta tiedon rajoitteita. Tämä voi hidastaa tiedon luovuttamista yleiseen käyttöön. On välttämätöntä että tiedon tulkinta tehdään niiden toimesta jotka tuntevat datan. Tulostiedon rinnalla ei toisaalta pidä väheksyä niitä valintaperusteita, jotka perustuvat subjektiiviseen asiakaskokemukseen ja luottamukseen.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

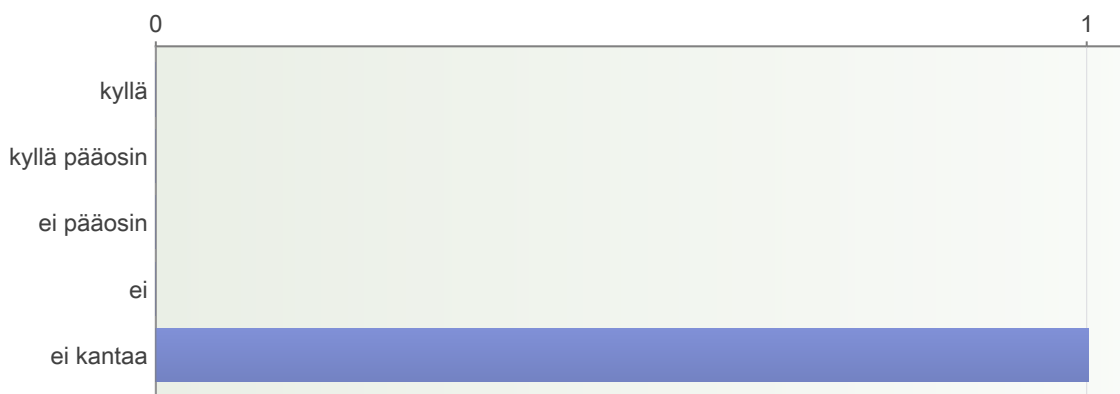
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Menettely asettaa kaikki palvelutuottajat samanarvoisiksi ja samojen laatuvaatimusten kohteiksi.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

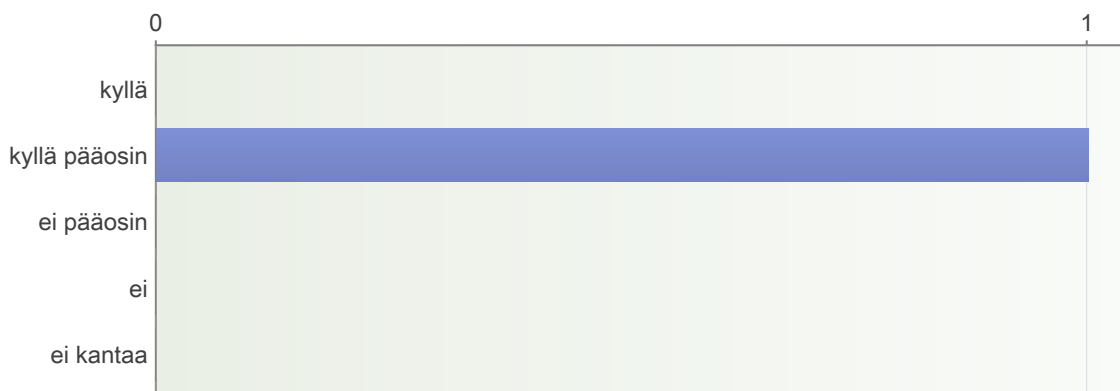

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

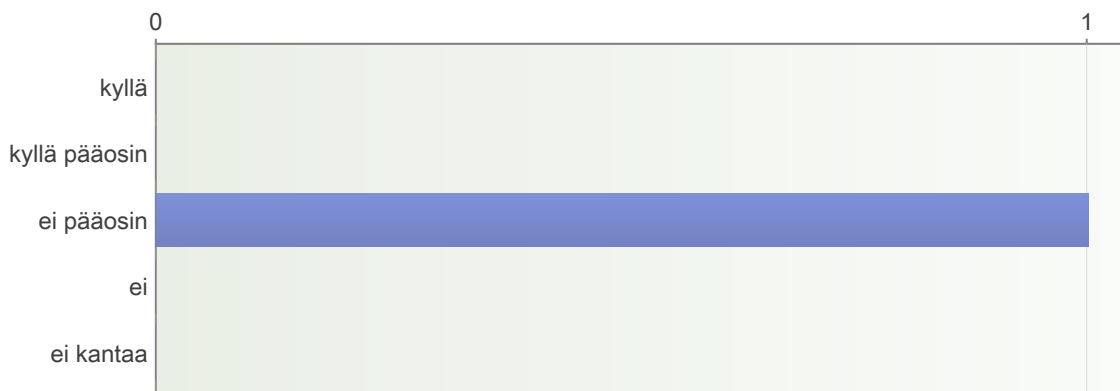
Vastaajien määrä: 1

- Velvoitteet asettavat palvelutuottajat sinänsä samanarvoiseen asemaan, mutta julkisen palvelun tuottajan on huolehdittava monista varsinaiseen potilastoimintaan liittymättömistä velvoitteista. Yliopistosairaalan on järjestettävä resurssit viranomaiselta edellytettävään toimintaan, opetukseen ja tutkimukseen, huolehdittava alueellisesta suuronnettomuusvalmiudesta ja kriisiajan valmiudesta ja näytettävä esimerkkiä hoitojen, tutkimusten ja toimintojen kehittämisessä. Lisäksi olemme ainoa toimija, joka pystyy takaamaan 24/7 päivystysvalmiuden kaikkine tarvittavine valmiuksin. Palvelutuotantoa koskevien velvoitteiden tulee olla mahdollisimman pitkälle samat, mutta muulle siihen liittyvälle toiminnalle pitää rakentaa sen kattava rahoitusjärjestely.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

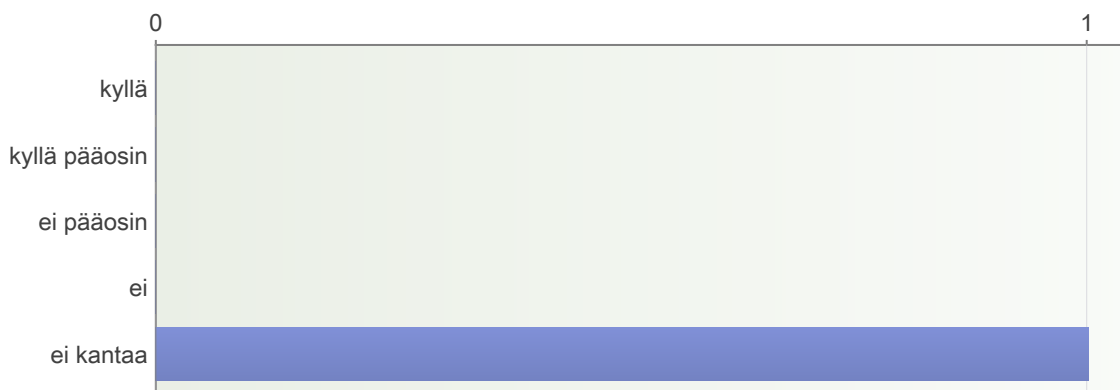
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu on hyvä periaate, joka vähentää turhien ja vaikuttamattomien palvelujen tarjoamista. Lakiluonnoksen perusteella ei pysty sanomaan, millainen rahoitus tosiasiallisesti riittää vaikuttavien palveluiden turvaamiseen. Jos valinnanvapaus laukaisee odotettua suuremman palvelukäytön, kapitaatorahoitus ei riitä kompensoimaan palvelutuottajien kustannuksia. Seurauksena voi olla palvelukäyttöä asiattomasti rajoittavia toimintamalleja ja pahimmillaan palvelutuottajan taloudellisia vaikeuksia, jopa konkurssreja ja palveluverkon hajoamista. Mikäli kapitaatorahoitus suoran valinnan palvelutuottajille vie maakunnan kokonaisrahoituksesta odotettua suuremman osan, tulee vaikeuksia rahoittaa liikelaitoksen toimintaa.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

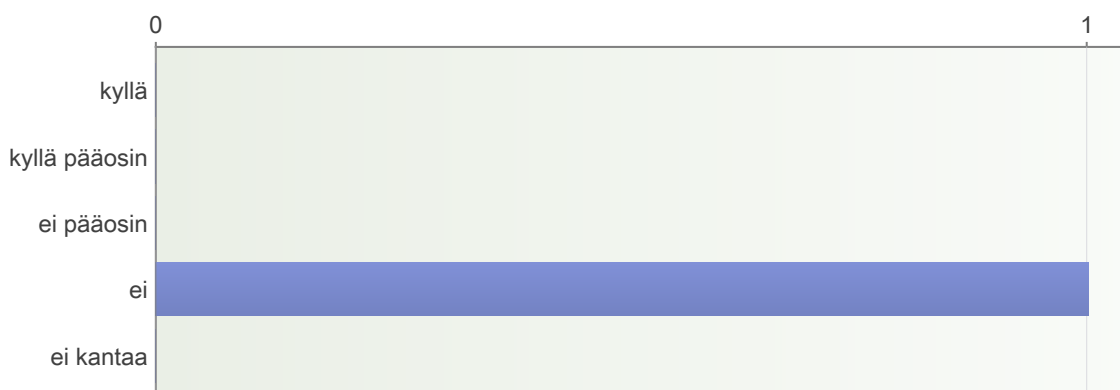

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

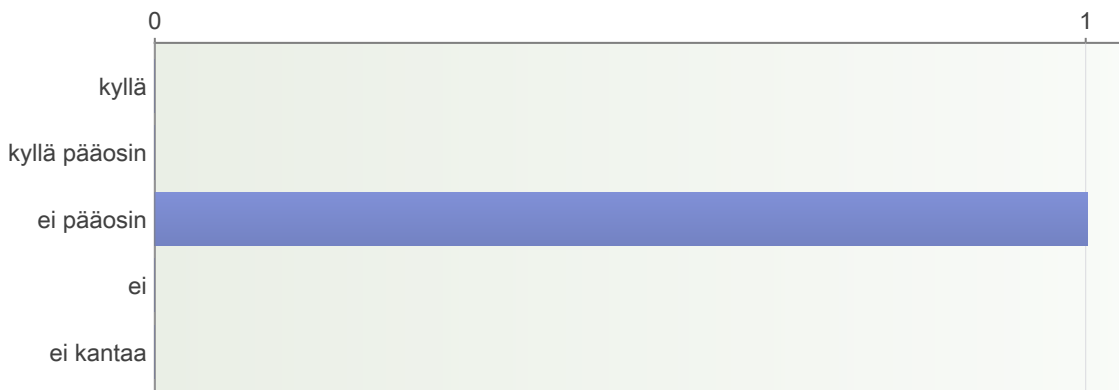
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen seurauksena yksityiset sote-palvelukeskukset voivat ilmoittautua palvelutuottajiksi jo kesällä 2018 ja maakunnan on vastattava heille 2 kk:ssa. Asiakkaat voivat listautua 2 kk ennen palvelutuotannon käynnistymistä (oletettavasti 1.1.2019). Tuossa vaiheessa maakunta ei ole ehtinyt rakentamaan omaa palvelutuotantoaan sote-keskusmalliin saati yhtiöittää sitä. Näin ollen ne henkilöt, jotka ovat kiinnostuneet käyttämään valinnanvapauttaan, voivat valita vain yksityisen palvelutuottajan. Seurauksena voi olla, että yksityiset sote-keskukset keräävät asiakkaikseen täysin toisenlaisen asiakaskunnan kuin myöhemmin perustettavat maakunnan yhtiön sote-keskukset. Tällöin tasapuolisen ja oikeudenmukaisen kapitaatorahoituksen rakentaminen näissä olosuhteissa on haastavaa. Lisäksi on huomioitava, että yksityiset palvelutuottajat pystyvät nykyisen palvelurakenteensa ansiosta myös markkinoimaan itseään potentiaalisille asiakkaille tehokkaammin kuin julkiset toimijat, joilla ei ole perinteitä markkinoilla olost ja markkinoinnista.

Meneillään olevat valinnanvapauskokeilut antaisivat tärkeää tietoa toimintaa oikeaan suuntaan ohjaavista rahoitusmalleista. On syytä odottaa niiden tuloksia ja analyysiä ja kehittää valinnanvapausmallia valmiimmaksi ennen sen käyttöönottoa. Valinnanvapauden käyttöönoton laajuutta tulee voida ennakoida maakunnan liikelaitoksen budjettirahoituksessa, ettei maakunnalle tule ikäviä yllätyksiä. On oletettavaa, että valinnanvapauden edellyttämät tietojärjestelmät eivät myöskään ole valmiina käyttöön vuoden 2019 alussa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

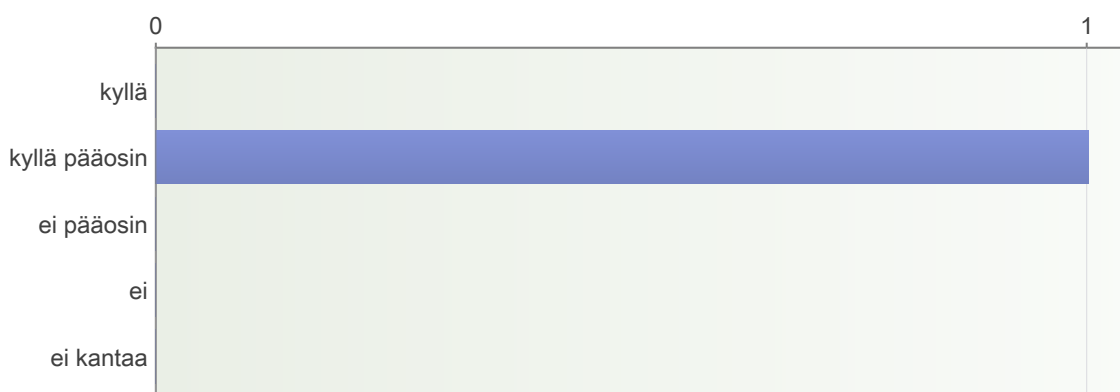
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Huomioiden sen, millaisesta nykyisestä toimintakulttuurista tulevat maakunnan järjestämisfunktiosta vastaavat virkamiehet, palvelujen tilaamisen ja tuottamisen toteutus valinnanvapausmallissa tulee edellyttämään huomattavia panostuksia muutuskoulutukseen, kansallisten ohjausmallien luomiseen ja niiden alueellisen implementointiin. On kyseenalaista, onnistuuko tämäkään muutos tällä aikataululla.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

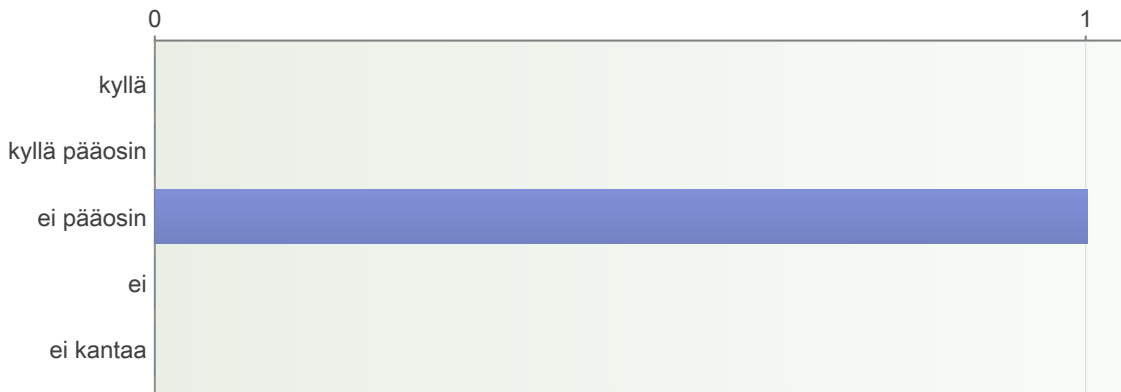
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitys kyllä aktivoi markkinoiden syntymistä, mutta millaisia toiminnallisia ja taloudellisia seuraamuksia sillä on, ei pysty vielä arvioimaan. Tulisikin ensin katsoa käynnissä olevien pilottihankkeiden tuloksia. Markkinoiden syntyyn vaikuttaa merkittävästi väestömäärä. Useilla alueilla se jää liian pieneksi. Markkinoiden syntymisen kannalta alueita pitäisi olla merkittävästi vähemmän. Nyt isoille alueilla voi syntyä toimivat markkinat, mutta pienille ei.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Malli suosii suuria palvelutuottajia. Lakiluonnos mahdollistaa pienten palvelutuottajien pääsyn markkinoille tuottamaan vain rajoitetusti suoran valinnan palveluita, kunhan palvelutuottaja pystyy vastaamaan maakunnan laatu-, saatavuus- ja voimavaravaatimuksiin. Niistä ei ole perusteltua tinkiä sen takia, että saataisiin aikaan markkinoita. Asiakaseteileillä ja maksuseteleillä ja suorilla sopimuksilla voidaan edistää pienten toimijoiden asemaa. Uudistus antaa siihen mahdollisuudet, mutta ei takaa sitä.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

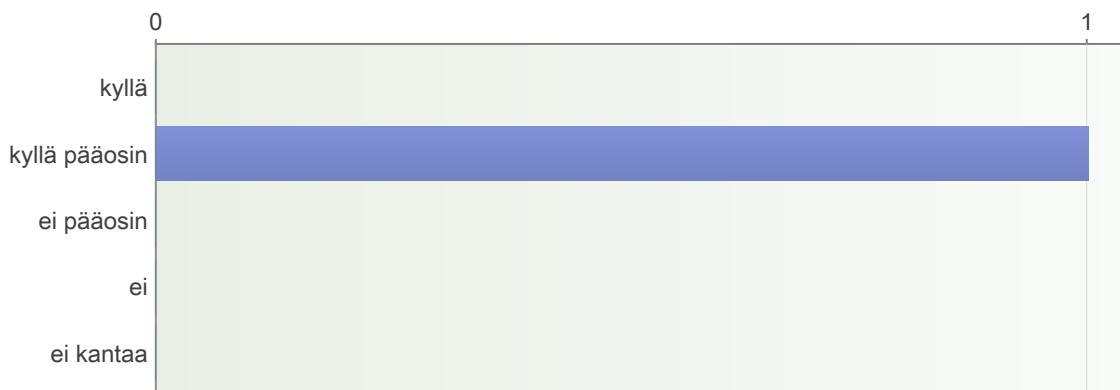
Vastaajien määrä: 1

- Vapaus valita sote-keskus johtaa siihen, että ihmiset kokeilevat, millaista on saada julkisesti rahoitettua palvelua yksityiseltä palveluntuottajalta. Näin tapahtuu ainakin silloin, kun yksityinen on kansalaisen ulottuvilla. Julkisilla peruspalveluilla on yksityisiin verrattuna huono maine, joskus täysin perusteetta. Vaikka palvelun sisällön laatueroit eivät olisi merkittäviä, yksityisellä on parempi brändi. Siirtymäaikana julkisten sote-keskusten palvelukysyntä heikkenee, joka voi johtaa palveluverkon sopeuttamiseen, eli henkilöstön vähennyksiin ja mahdollisesti toimipisteiden lakkauttamiseen. Sinänsä voi käydä, että hoitoon pääsy helpottuu samalla myös maakunnan sote-keskukseen, mikä voi parantaa hoidon laatua, asiakastyytyvyyttä ja palvelun mainetta. Kapitaatio-rahoitus toisaalta pakottaa yksityisetkin sote-keskuspalveluntuottajat omaksumaan uuden toimintamallin, jossa potilaita ei kannatakaan tutkia ja hoitaa laajalti, jollei se ole lääketieteellisesti perusteltua. Eteen voi tulla tilanteita, joissa asiakkaalle kaupitellaan itse maksettavia lisäpalveluja.

Hoitopaikan valinnan vapaus pitää erottaa hoitotavan valinnanvapaudesta, josta ei ole kyse, mutta johon liittyviä odotuksia asiakkaat usein esittävät. Tämä ero on tehtävä osapuolille selväksi ja hoidon toteutumista yleisen hoitolinjan mukaisena tulee kontrolloida.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

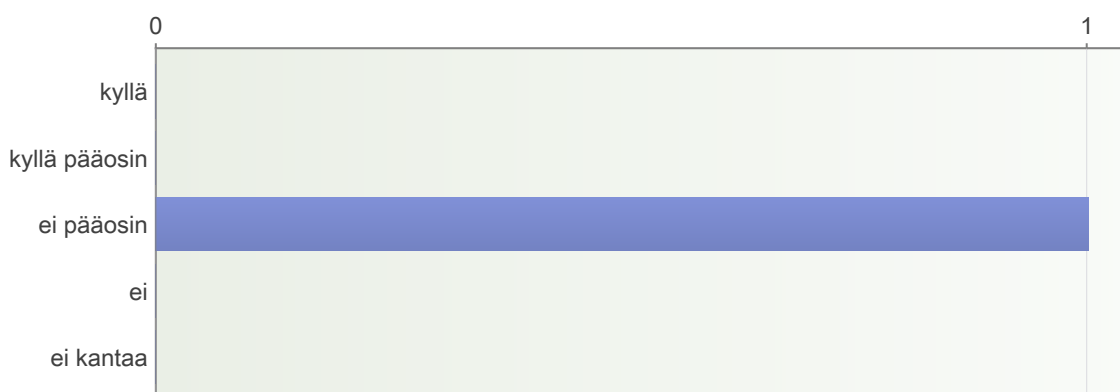
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus julkisella rahoituksella soveltuu hyvin perustason hammashuoltoon. Rahoitusmallin muuttuminen vaikuttanee palvelujen tuottamisen malleihin.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Julkaistut vaikutusarvioinnit ovat varsin hyvin perusteltuja mutta eivät riittävän syvällisiä johtuen siitä, että valinnanvapausmallin seurauksia ei voi tarkasti nykyisen puutteellisen luonnoksen pohjalta arvioida. Vaikutusten laajemman arvioimisen lisäksi olisi ajoissa mietittävä myös mekanismeja, joilla mahdollisia vääristymiä voitaisiin korjata ja sopia, milloin niitä tulisi käyttää.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Kilpailun syntyminen julkisesta rahoituksesta erikois-sairaanhoidon palvelutuotannossa vähentää yliopisto-sairaalan palvelukysyntää, mutta määrissä joihin pystytään reagoimaan kohtuullisen nopeasti. Henkilöstömäärä vähenee, mutta ei suurissa määrin. Vaativa erikoissairaanhoito jää edelleen julkisen tuottajan tehtäväksi ja sen työvoimatarve on merkittävä. Epätarkoituksenmukainen jako liikelaitoksen toiminnan ja yhtiöitetävän suoran valinnan ja muun valinnanvapauden piiriin kuuluvan palvelutuotannon välille voi kuitenkin aiheuttaa eri erikoisaloille kohtuuttomia vaikutuksia. Siksi esim. leikkausten ja muiden hoitokokonaisuuksien siirtäminen vapaan valinnan alle on tehtävä vaiheistettusti. Uudistuksella on joka tapauksessa suuri merkitys sairaanhoitopiiriin tukitoiminnoille kuten diagnostiikalle, henkilöstöhallinnolle ja muulle tukipalvelutuotannolle. Siellä henkilöstövaikutukset ovat todennäköisesti merkittävät.

Erityisesti olemme pohtineet sote-keskusten laajojen erikoislääkäripalvelujen vaikutusta sairaala- ja päivystyspalvelujen tuottamiseen ja ammattilaisten rekrytointiin. Asiakassetelillä valinnanvapauden piiriin siirrettävät palvelut ovat määrittelemättä. Länsi-Suomen silmälääkärit ovat ilmaisseet huolensa siitä, että kaihikirurgia on tässä yhteydessä mainittu esimerkkinä asiakassetelillä hankittavasta ”selkeästä ja yksinkertaista” erikoispalvelusta. Tästä seuraava liikelaitoksen kaihikirurgian yhtiöittäminen johtaisi hankalasti hallittavaan tilanteeseen silmätautien palvelutuotannossa ja voisi vaikuttaa negatiivisesti silmäkirurgian koulutukseen. Ylipäätään, erikoissairaanhoidon toiminnan toteuttamisen sekä maakunnan liikelaitoksessa että sen yhtiössä ei säästäisi kokonaiskustannuksia, vaan jopa toisi niitä lisää hallinnollisen työn lisääntyessä.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen sanamuodon perusteella jää epäselväksi, voiko maakunnan liikelaitos tuottaa palveluja suoran valinnan palvelun tuottajalle 41 §:n 2 ja 3 kohdan perusteella. Koskeeko 40 §:ssä säädetty yhtiöittämisvelvoite myös 41 §:n 2 ja 3 kohdan tilanteita? Mikäli on tarkoitettu, että maakunnan liikelaitos voi tuottaa palveluita suoran valinnan palveluntuottajille, tästä pitäisi ottaa lakiin selkeä säännös. Asia liittyy myös maakuntalakiehdotuksen 119 §:n yhtiöittämisvelvollisuutta koskeviin poikkeuksiin, joissa ei tukipalvelujen osalta oteta kantaa siihen, voisivatko tällaiset tukipalvelut olla myös sairaanhoidollisia tukipalveluita.

Valinnanvapauslain valmistelussa ei ole kiinnitetty huomiota hankintadirektiivien pakottaviin oikeusvaikutuksiin, joiden osalta ei voida kansallisella lainsäädännöllä säätää poikkeuksia. Lakiluonnoksen perusteella on esimerkiksi epäselvää, missä tilanteissa maakunnan sote-yhtiö olisi direktiivin tarkoittama hankintayksikkö (ei kaupallista luonnetta) ja milloin taas ei. Lisäksi sidosyksikköaseman ulosmyyntiä koskevat prosentti- ja euromääräiset rajoitukset rajoittavat voimakkaasti maakunnan sidos-yksikköinä toimivien yhtiöiden mahdollisuuksia myydä palveluja sote-yhtiöille, jotka tuottavat valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluja. Niiltä osin kuin halutaan, että sote-yhtiöt hyödyntävät maakunnan järjestämiä palveluita, tästä pitäisi ottaa nimenomainen säännös lakiin huomioiden kuitenkin kilpailuneutraalisääntely ja hankintadirektiivien vaikutukset.

Lääketieteellisen tutkimuksen ja opetuksen ylläpitäminen on valtion turvattava säätämällä liikelaitokselle riittävä

erillisrahoitus tutkimus- ja opetustoimintaan, jotta muutoksessa ei tämä toiminta vaarannu.

Siirtymäaika on tarpeen, sillä lakiluonnoksen epämääräisyydestä johtuen riittäviä vaikutusarvioita ei voida vielä tehdä. On järjestelmän, veronmaksajan ja potilaankin etu, että siirtyminen laajempaan valinnanvapauteen toteutetaan hallitusti. Myös valinnanvapauden ja yhtiöittämisen teknisille järjestelyille tarvitaan riittävä siirtymäaika.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.